

JEMEN

DPU-WIKP-424/470/2019; 06.12.2019

Pytanie:

Sytuacja osób związanych z byłym prezydentem Ali Abdallah Salihem na terytoriach pozostających pod kontrolą Hutich.

Relacje między rebeliantami Huti a prezydentem Alim Abdallahem Salihem

Relacje między zajdyckim szyickim ruchem Hutich zapoczątkowanym w 1992 r. przez rodzinę Hutich z Saady na saudyjskim pograniczu, a Alim Abdallahem Salihem, reprezentującym do 2011 r. jemeński reżim, były skomplikowane i burzliwe. Jako prezydent Salih tłumiał kolejne powstania wzniecane przez Hutich – w latach 2004-2010 na północy Jemenu wybuchło sześć rebelii – a jego wojska zniszczyły znaczną część macierzystej prowincji Hutich, Saady. Zresztą w pierwszym powstaniu, w 2004 r., z rąk jemeńskich żołnierzy zginął lider ruchu, Hussajn Badr ad-Din al-Huti (zastąpiony przez brata Abd al-Malika Huti)¹.

Huti wzięli udział w zrywie przeciwko Salihowi w 2011 r. i kontynuowali protesty nawet po jego ustąpieniu na rzecz jego zastępcy, obecnego prezydenta Abd Rabu Mansura Hadiego, uznając, że wynegocjowane pod egidą Rady Współpracy Państw Zatoki Perskiej porozumienie nie gwarantuje w wystarczający sposób odsunięcia od władzy dawnego reżimu. Brali następnie udział w Konferencji Dialogu Narodowego, zachowując jednocześnie swój arsenał oraz poszerzając obszar pod swoją kontrolą. Od początku zarówno Huti, jak i Salih oraz jego stronnicy byli sceptyczni wobec procesu przemian, ponadto łączyła ich niechęć do głównego beneficjenta tego procesu – sunnickiej islamistycznej partii Islah. Jeszcze gdy trwały spotkania w ramach Konferencji Dialogu Narodowego, huticczy rebelianci rozpoczęli ofensywę na północy przeciwko plemionom powiązanim z Islahem i salafitami. W działaniach tych wspierali ich taktycznie prosalihowscy lojaliści. Również podczas ofensywy na Sanę we wrześniu 2014 r. bojowników Huti wspierały wierne obalonemu prezydentowi oddziały wojska. Jednak wkrótce po ogłoszeniu przez Hutich, że przejmują władzę w kraju, relacje między sojusznikami zaczęły się psuć i doszło do starć między nimi o kontrolę nad bazą Straży Republikańskiej wiernej Salihowi w Rajmat al-Humajd w marcu 2015 r. Zerwaniu sojuszu zapobiegła interwencja koalicji pod wodzą Arabii Saudyjskiej, która rozpoczęła się w tym samym miesiącu i wymierzona była w zarówno w oddziały wierne Salihowi, jak i siły Hutich. Sojusz Saliha wraz z lojalnymi wobec niego siłami, w tym jego partią Generalnym Kongresem Ludowym, oraz Hutich był oparty raczej na wspólnych przeciwnikach niż na wspólnych celach. Połączyli szeregi przeciwko wewnętrznym i zewnętrznym wrogom. Sojusz jednak od początku pełen był napięć i konfliktów. Obie strony spierały się o wpływy i stanowiska w powołanej

¹ The Guardian, *Yemen: understanding Houthi motives is complicated but essential*, 20.01.2015, <http://www.theguardian.com/world/2015/jan/19/understanding-houthi-motives-complicated-essential-yemen-future> oraz International Crisis Group, *Collapse of the Houthi-Saleh Alliance and the Future of Yemen's War*, 11.01.2018, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/collapse-houthi-saleh-alliance-and-future-yemens-war>

przez siebie (w sierpniu 2016 r.) najwyższej radzie politycznej, lojaliści oskarżali Hutich o nadużywanie skromnych zasobów podlegającej im północnej części kraju, a Huti zarzucali lojalistom korupcję².

Napięcia między sojusznikami osiągnęły punkt zwrotny w sierpniu 2017 r., gdy salihowski Generalny Kongres Ludowy zorganizował w Sanie masowy wiec dla uczczenia 35. rocznicy swojego powstania. Wielu jego stronników oczekiwało, że skorzysta z tego pokazu siły, by odciąć się od Hutich i przejąć kontrolę nad stolicą. Ostatecznie Salih podjął pojednawcze kroki. Jednakże Huti z coraz większą nieufnością patrzyli na swojego sojusznika, podejrzewając go o konspirowanie przeciwko nim z Arabią Saudyjską³. Jeszcze pod koniec sierpnia doszło na ulicach Sany do starć między siłami lojalnymi wobec Saliha a bojownikami Huti, którzy próbowali postawić punkt kontrolny w pobliżu domu syna byłego prezydenta⁴. Huticy rebelianci zabili w starciach blisko powiązanego z Salihem Chalida Ahmada Zajda ar-Raziego, zastępcę szefa departamentu spraw zagranicznych Generalnego Kongresu Ludowego i osobistego ochroniarza Saliha⁵. Już w październiku 2017 r. agencja Sky News Arabia donosiła, że Huti przygotowali zawierającą wiele nazwisk listę osób lojalnych wobec byłego prezydenta, które miały zostać aresztowane pod różnymi zarzutami. Na liście znaleźli się członkowie personelu wojskowego i liderzy polityczni⁶. W listopadzie 2017 r. doszło w stolicy do starć między siłami obu sojuszników o kontrolę nad meczetem, do którego uczęszczał Salih. 2 grudnia były prezydent wezwał do otwarcia nowego rozdziału w relacjach z saudyjską koalicją i zwrotu przeciwko Hutim. W reakcji na to oddziały Hutich otoczyły następnego dnia siły wierne byłemu prezydentowi, a sam Salih został zabity 4 grudnia⁷. Kolejnego dnia nadal trwały starcia w stolicy, a rebelianci Huti przeczesywali okolice domu Saliha, aresztując dziesiątki wiernych byłemu prezydentowi bojowników⁸.

W kwietniu 2018 r. po raz pierwszy po zabiciu Saliha doszło do starć między lojalnymi wobec niego siłami dowodzonymi przez jego bratanka, gen. bryg. Tarika Saliha a oddziałami Hutich. Walki miały miejsce w pobliżu czerwonomorskiego portu Mocha i pociągnęły za sobą ofiary po obu stronach⁹.

² International Crisis Group, *Collapse of the Houthi-Saleh Alliance and the Future of Yemen's War*, 11.01.2018, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/collapse-houthi-saleh-alliance-and-future-yemens-war>

³ International Crisis Group, *Collapse of the Houthi-Saleh Alliance and the Future of Yemen's War*, 11.01.2018, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/collapse-houthi-saleh-alliance-and-future-yemens-war>

⁴ Middle East Monitor, MEMO, *Houthi fighters and Saleh supporters clash in Sanaa*, 27.08.2017, <https://www.middleeastmonitor.com/20170827-houthi-fighters-and-saleh-supporters-clash-in-sanaa/>

⁵ Alarabiya, *Houthis kill Saleh loyalist Khaled al-Razi, but why was he targeted?*, 27.08.2017, <http://english.alarabiya.net/en/features/2017/08/27/Houthis-kill-Saleh-loyalist-Khaled-al-Razi-but-who-was-he-.html>

⁶ Middle East Monitor, MEMO, *Yemen's Houthis planning mass arrests of Saleh loyalists*, 06.10.2017, <https://www.middleeastmonitor.com/20171006-yemens-houthis-planning-mass-arrests-of-saleh-loyalists/>

⁷ International Crisis Group, *Collapse of the Houthi-Saleh Alliance and the Future of Yemen's War*, 11.01.2018, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/collapse-houthi-saleh-alliance-and-future-yemens-war>

⁸ The Guardian, *Houthis detain journalists linked to Saleh as airstrikes intensify over Yemen*, 06.12.2017, <https://www.theguardian.com/world/2017/dec/05/houthis-detain-saleh-loyalists-as-yemeni-capital-gets-back-to-business>

⁹ Middle East Eye, *Saleh loyalists turn guns on Houthis as Yemen lurches into new conflict*, 19.04.2018, <https://www.middleeasteye.net/news/saleh-loyalists-turn-guns-houthis-yemen-lurches-new-conflict>

Represje wobec osób lojalnych wobec Alego Abdallaha Saliha

Kilka dni po zabiciu byłego prezydenta rebelianci Huti zatrzymali ponad 40 dziennikarzy, w tym ekipę pracującą dla kanału telewizyjnego Yemen Today powiązanego z Salihem. Ostrzelali przy tym z granatników biura stacji telewizyjnej, raniąc 3 osoby¹⁰.

Ostatni raport Departamentu Stanu USA (obejmujący rok 2018) donosi, że po zabiciu byłego prezydenta siły Hutich prowadziły aktywnie akcję wymierzoną w członków partii politycznej Saliha, Generalnego Kongresu Ludowego. Powołując się na doniesienia prasowe, raport informował, że bojownicy Huti uprowadzili albo dokonali pozaprawnych egzekucji na setkach członków partii¹¹.

W ogólnodostępnych źródłach informacji nie udało się znaleźć wzmianek na temat sytuacji rodzin i krewnych osób związanych z byłym prezydentem Salihem.

Podsumowanie

Relacje między byłym prezydentem Salihem a ruchem Hutich były burzliwe i pełne zwrotów. Po tym, jak przez 10 lat prowadzili ze sobą walkę, a siły rządowe tłumiły kolejne powstania Hutich wybuchające na północy Jemenu, zabijając lidera ruchu Hussajna Badr ad-Dina al-Huti, Salih oraz Huti weszli ze sobą w 2014 r. w sojusz, jednocząc się przeciwko wspólnym wrogom wewnętrznym i zewnętrznym, lecz nie dzieląc własnych celów. Sojusz był jednak od początku naznaczony napięciami i konfliktami i zdarzyło się co najmniej kilkakrotnie, że sojusznicy ścierali się ze sobą zbrojnie. Ostatecznie po 3 latach tego niewygodnego sojuszu Salih dokonał zwrotu, wzywając swoich stronników do odwrócenia się od Hutich, co przypłacił życiem.

Niewiele wzmianek udało się odnaleźć o sytuacji osób lojalnych wobec byłego prezydenta. Wynika z nich jednak, że Huti aresztowali kilkudziesięciu dziennikarzy pracujących dla powiązanej z Salihem telewizji. Natomiast w 2018 r. przeprowadzili aresztowania setek członków partii Saliha – Generalnego Kongresu Ludowego. Zaznaczyć trzeba, że obecnie byli sojusznicy są ze sobą w stanie wojny i między ich siłami dochodzi do sporadycznych starć.

Niewątpliwie sytuacja osób powiązanych z byłym prezydentem będzie zależała od tego, jak bliskie były te powiązania, jaką funkcję pełniła dana osoba oraz w jakim stopniu angażowała się jawnie w działania po jego stronie.

Nie udało się znaleźć informacji o sytuacji członków rodzin i krewnych osób powiązanych z obalonym prezydentem Salihem.

Bibliografia:

The Guardian, *Yemen: understanding Houthi motives is complicated but essential*, 20.01.2015, <http://www.theguardian.com/world/2015/jan/19/understanding-houthi-motives-complicated-essential-yemen-future> (odczyt 04.12.2019)

¹⁰ The Guardian, *Houthis detain journalists linked to Saleh as airstrikes intensify over Yemen*, 06.12.2017, <https://www.theguardian.com/world/2017/dec/05/houthis-detain-saleh-loyalists-as-yemeni-capital-gets-back-to-business>

¹¹ US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018 – Yemen*, 13.03.2019, <https://www.ecoi.net/en/document/2004222.html>

International Crisis Group, *Collapse of the Houthi-Saleh Alliance and the Future of Yemen's War*, 11.01.2018, <https://www.crisisgroup.org/middle-east-north-africa/gulf-and-arabian-peninsula/yemen/collapse-houthi-saleh-alliance-and-future-yemens-war> (odczyt 04.12.2019).

Alarabiya, *Houthis kill Saleh loyalist Khaled al-Razi, but why was he targeted?*, 27.08.2017, <http://english.alarabiya.net/en/features/2017/08/27/Houthis-kill-Saleh-loyalist-Khaled-al-Razi-but-who-was-he-.html> (odczyt 04.12.2019).

Middle East Monitor, MEMO, *Houthi fighters and Saleh supporters clash in Sanaa*, 27.08.2017, <https://www.middleeastmonitor.com/20170827-houthi-fighters-and-saleh-supporters-clash-in-sanaa/> (odczyt 04.12.2019).

Middle East Monitor, MEMO, *Yemen's Houthis planning mass arrests of Saleh loyalists*, 06.10.2017, <https://www.middleeastmonitor.com/20171006-yemens-houthis-planning-mass-arrests-of-saleh-loyalists/> (odczyt 04.12.2019).

The Guardian, *Houthis detain journalists linked to Saleh as airstrikes intensify over Yemen*, 06.12.2017, <https://www.theguardian.com/world/2017/dec/05/houthis-detain-saleh-loyalists-as-yemeni-capital-gets-back-to-business> (odczyt 04.12.2019).

PressTV, *Top Saleh loyalist commander dies of wounds in Yemen's Sana'a*, 05.12.2017, <http://french.presstv.com/Detail/2017/12/05/544599/Yemen-Saleh-commander-death> (odczyt 04.12.2019).

Critical Threats, *President Saleh is Dead. What's Next for Yemen?*, 04.12.2019, <https://www.criticalthreats.org/analysis/president-saleh-is-dead-whats-next-for-yemen> (odczyt 04.12.2019).

Middle East Eye, *Saleh loyalists turn guns on Houthis as Yemen lurches into new conflict*, 19.04.2018, <https://www.middleeasteye.net/news/saleh-loyalists-turn-guns-houthis-yemen-lurches-new-conflict> (odczyt 04.12.2019).

US Department of State, *Country Report on Human Rights Practices 2018 – Yemen*, 13.03.2019, <https://www.ecoi.net/en/document/2004222.html> (odczyt 04.12.2019).

HRW – Human Rights Watch, *World Report 2019 - Yemen*, 17.01.2019, <https://www.ecoi.net/en/document/2002164.html> (odczyt 04.12.2019).